10.12.2018

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle työaikalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi - HE 158/2018 vp

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (työsuojeluviranomainen) suhtautuu positiivisesti esitettyyn lakiluonnokseen. Esityksen työelämävaikutukset ovat oikeasuuntaiset ja vastaavat myös valvonnan yhteydessä kerättyjä kokemuksia tarpeista erityisesti asiantuntijatyön työajan järjestelyille. Myös ehdotettu säädöskehikko on hyvä.

Työsuojeluviranomainen yhtyy esityksen käsitykseen siitä, että ehdotettu soveltamisalasäännös laajentaisi maltillisesti lain piiriin kuuluvien joukkoa ja olisi näin omiaan antamaan seurantamekanismeja myös niille aloille, joilla työaikakirjanpidon pitäminen on ollut työn itsenäisestä luonteesta johtuen puutteellista. Esimerkinomaisesti mainittakoon isännöitsijöiden, toimitsijoiden ja asianajajien työ. Edellä mainitulla käsityksellä työsuojeluviranomainen viittaa esityksen kohtaan, jossa todetaan, että *”Lakiehdotuksen mukaan lain soveltaminen ei olisi enää riippuvainen siitä, tehdäänkö työtä kotona tai muualla kiinteän työpaikan ulkopuolella. Työajaksi luettaisiin kaikki se aika, jolloin työntekijä tekee työtehtäviä tai on velvollinen olemaan työnantajan käytettävissä työntekopaikalla riippumatta siitä, onko työntekopaikka työnantajan toimipiste, työnantajan asiakkaan toimitila, työntekijän koti tai muu työnsuorituspaikka.”*

Niin ikään vaikutukset viranomaisen toimintaan on kuvattu realistisesti. Työaikalaki on yksi merkittävimmistä työsuojeluviranomaisen valvomista laeista, mutta kuten todettua, lain muutoksen vaikutukset ovat enemmänkin koulutuksellisia ja neuvonnallisia kuin valvonnallisia. Myös työsuojeluviranomainen arvioi, että työaikalain merkittävä uudistus lisää hetkellisesti asiakaskysyntää ja toisaalta epäselvyyksiä nimenomaisesti asiantuntijatyön valvonnassa.

Esityksessä on kuvattu myös työsuojeluviranomaisen toimivallanjakoa korostuneesti lainsäädännön valvojana. Huomionarvoista on, ettei työsuojeluviranomainen valvo järjestäytyneen työnantajan kohdalla työehtosopimuksella sovittuja asioita, joista laissa on toisinsopimismahdollisuus. Tämä toimivallan rajaus korostuu nimenomaisesti monilta osin sopimuksenvaraisen työaikalain valvonnassa. Tärkeimmät valvonnan kohteet, työaikakirjanpito ja enimmäistyöaika, säilyvät edelleen täysin valvonnan piirissä, eivätkä aiheuta siksi merkittäviä valvonnallisia muutoksia.

Työaikaa valvotaan valtaosalla työsuojelutarkastuksista. Esimerkiksi kuluvana vuonna valtakunnallisesti työaikakirjanpidon pitämisessä on havaittu puutteita n. 1100 tarkastuksella ja työvuoroluettelon laatimisessa noin 670 tarkastuksella. Vuonna 2018 hätätyöilmoituksia on tehty lähes 400, mikä poikkeaa tavanomaisesta noin 100 ilmoituksen vuositasosta. Työaikalain mukaisia poikkeuslupia on käsitelty vuositasolla 150-200 kappaletta. Näihin määriin esitetty lakimuutos ei vaikuttane merkittävästi.

Postiosoite PL 110, 00521 Helsinki Puhelin 0295 016 000 tyosuojelu.etela@avi.fi
Käyntiosoite Ratapihantie 9, 00520 Helsinki www.tyosuojelu.fi

Huomiota lainkohdista

Työajan enimmäismäärä – Työaikalaki 18 §

Selvyyden vuoksi lainkohdassa tulisi mainita yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitun tavoin ylityön lisäksi myös hätätyö sekä aloitus- ja lopetustyö.

Esityksessä todetaan, että ”Työntekijän työaika ylityö mukaan lukien ei saa ylittää keskimäärin 48:aa tuntia viikossa neljän kuukauden ajanjakson aikana.

Hätätyö – Työaikalaki 19 §

Työajan tasaaminen ja korvaavan lepoajan antaminen on kannatettavaa. Lainkohdassa on virheellinen säädösviite 25 §:n 3 momenttiin kun tarkoitettaneen 4 momenttia.

Työaikakirjanpito – Työaikalaki 32 §

Työaikakirjanpidosta tulisi käydä ilmi tehty työaika yli- ja hätätyöt mukaan lukien koko vuoden ajanjaksolla ja tarvittaessa neljän kuukauden ajanjaksolla. Ilman tätä tietoa on työnantajan ja valvovan viranomaisen on mahdotonta seurata ja valvoa työajan enimmäismäärän noudattamista.

Poikkeaminen työehtosopimuksella – Työaikalaki 34 § 2 momentin 3 kohta

Selvyyden vuoksi tulisi mainita, että sopimisoikeutta rajoittaa lain 18 §:n työajan enimmäismäärä.

Viittaukset eräisiin rangaistussäännöksiin – Työaikalaki 45 §

Pykälässä viitataan rikoslain työaikasuojelurikokseen ja mukaillaan tämän tunnusmerkistöä. Koska rikoslaki on säädetty ennen nykyistä työsuojelun valvontalakia, on viittaus ”kehotuksesta, määräyksestä tai kiellosta huolimatta” siltä osin virheellinen, etteivät edellä mainitut kuulu työsuojeluviranomaisen keinovalikoimaan kuin osittain. Työaikalaissa tai sen esitöissä tulisi selventää tulkintaa toteamalla jo nykyisin vakiintunut käsitys siitä, että edellä mainitulla tarkoitetaan aiempaa viranomaisohjausta yleisesti, ei tietyntyyppistä toimivallankäyttöä.

Lisätietoja

Lakimies Aki Eriksson, puh. 0295 016 254

Lakimies Aki Eriksson